METSÄBIOTALOUDEN TIEDEPANEELI

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: E 15/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Puhtaan teollisuuden ohjelma

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Aika: perjantai 2.5.2025 klo 9.00

Johdanto

Komissio antoi tiedonannon EU:n puhtaan teollisuuden ohjelma: yhteinen tiekartta kohti kilpailukykyä ja vähähiilistymistä 26.2.2025 (COM (2025) 85 final). Metsäbiotalouden tiedepaneeli lausuu seuraavassa ohjelmaa koskevasta valtioneuvoston selvityksestä erityisesti kohtuuhintaisen energian ja kiertotalouden osa-alueista.

Lausunto

Kohtuuhintainen energia: Puhtaan talouden ohjelman yhteys ilmastopolitiikkaan

Metsäbiotalouden tiedepaneeli tukee Suomen kantaa, jonka mukaan johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittäville ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle.

Suomi tukee kannassaan komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. Samalla Suomi korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpanevassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet.

Tällä hetkellä vaikuttaa ilmeiseltä, että EU:n maankäyttösektorille asetetut nielutavoitteet alitetaan jopa yli 50 prosentilla. Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että tästä syystä on tärkeää uudelleenarvioida metsien roolia ilmastopolitiikassa ja asettaa sille realistiset tavoitteet. Lisäksi on turvattava näiden tavoitteiden saavuttamisen edellyttämät resurssit metsien terveyden ja kasvun ylläpitämiseen sekä kasvattamiseen muuttuvassa ilmastossa.

Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Metsätalouden ja -teollisuuden sivuvirtojen poltossa muodostuva, talteen otettava sekä varastoitava tai hyötykäytettävä hiilidioksidi (BECCS/BECCU-teknologiat) tarjoaa myös kustannustehokkaimman tavan päästä EU:n tavoittelemaan negatiiviseen tekniseen hiilinieluun ja mahdollistaa ei-fossiilisen kemianteollisuuden.

Metsäteollisuus ja suuret yhdyskuntien CHP-laitokset ovat luontevia kohteita BECCS- ja myös BECCU-investoinneille. Jotta hiilidioksidin talteenotto ja talteen otetusta hiilidioksidista valmistettavat poltto- ja raaka-aineet ovat mahdollisia, on varmistettava uusiutuvan sähköntuotannon kapasiteetin kasvu ja siihen pohjautuvan vetyteknologian kehittäminen. VTT:n ja Luken tuoreen selvityksen mukaan hiilidioksidin hyötykäyttö eli talteen otetun hiilidioksidin sisältämän hiilen jatkojalostaminen uusiutuvan vedyn kanssa tuotteiksi voi luoda merkittävää arvonlisää metsäsektorille (Arasto ym. 2024).

Kiertotalous: pääsy materiaaleihin ja resursseihin

Metsäbiotalouden tiedepaneeli yhtyy Suomen näkemykseen, jonka mukaan kiertotaloudella on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, riippuvuuksien vähentämisessä ja kestävän teollisuuspolitiikan edistämisessä. Paneeli pitää tärkeänä valmisteilla olevan uuden EU:n biotalousstrategian aseman vahvistamista EU:n päätöksenteossa ja yhtyy Suomen näkemykseen siitä, että tavoitteena tulee olla biotalouden arvonlisän nostaminen korkean arvonlisän tuotteiden ja palveluiden avulla.

Metsiin kohdistuu usein keskenään ristiriitaisia vaatimuksia aiheuttaen haasteita metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamisessa erityisesti hiilinielujen vahvistamisen, metsien suojelun lisäämisen ja puuraaka-aineen tuotannon ja käytön välillä. Pelkästään Euroopan unionin tasolla metsien käyttöön liittyviä politiikkainstrumentteja on arvioitu olevan yli 80, jolloin useiden politiikkasektorien muodostama sääntelykokonaisuus ja eri säädösten yhteisvaikutukset voivat jäädä epäselviksi. Tästä syystä paneeli tukee Suomen kantaa, jonka mukaan biotalouden tunnistaminen horisontaalisesti eri ohjauskeinoissa on tarpeen kestävää biotaloutta vauhdittavan politiikkakoherenssin saavuttamiseksi. Paneeli suosittelee, että merkittävimmät politiikkatoimien ristiriidat tunnistetaan jäsenvaltioittain sekä mahdollisesti luonnonmaantieteellisiin alueisiin perustuen toimien vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

Metsäbiotalouden tiedepaneelin ydinviestit

- Metsänielujen merkitys ilmastopolitiikassa on arvioitava uudelleen perustuen uusimpaan tutkimustietoon. Vaikutukset metsäteollisuuteen ja energiantuotantoon sekä muut metsiin kohdistuvat politiikkatavoitteet on otettava huomioon nielutavoitteita asetettaessa.
- On käynnistettävä teollisuuspoliittiset toimet biogeenisten hiilidioksidipäästöjen hallinnan ja talteenoton sekä vihreän siirtymän vahvistamiseksi.
- Tuotantorakenteen uudistumista materiaalitehokkaammaksi ja arvonlisäintensiivisemmäksi on tuettava tutkimus-, tuotekehittely- ja innovaatiopolitiikalla, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisemman ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin luomisen ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Antti Asikainen, Esa Vakkilainen, Jari Vauhkonen

Lähteet:

Arasto A., Kohl J., Kujanpää L., Lehto J., Lehtonen J., Lintunen J. ja Mäkikouri S. 2024. Päästäjästä tuottajaksi – Hiilidioksiditaloudella arvonlisää Suomen metsäsektorille. VTT. 42 s. https://publications.vtt.fi/julkaisut/muut/2024/VTT_Luke_Hiilidioksiditalous.pdf

Österberg, M., Karjalainen, M., Lintunen, J., Tammelin, T., Asikainen, A., Vakkilainen, E., Toivonen, R., Virta, P. Henn, A., Nuutinen, E-M., Kohl, J., Hassinen, J. 2024. Lankusta lääkkeisiin - Tuoteportfolion arvonnoususta uutta arvonlisää metsäsektorille. Metsäbiotalouden tiedepaneelin raportti 1/2024. Metsäbiotalouden tiedepaneeli. Helsinki. 36 s. URN: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-65456-0-8